

**Стратегија развоја
Еколошког центра „Станиште“
за период 2023–2025**

1) Шта је Еколошки центар „Станиште“?

Еколошки центар „Станиште“ је невладино, непрофитно, независно удружење грађана, које је основано 2007. године у Вршцу.

2) Мисија

Унапређење односа локалних заједница према животном окружењу.

3) Визија

Желимо да живимо у друштву у којем ће грађани локалних заједница имати заиста постојећу еколошку свест, у којој ће знањима о важност заштите окружења, бити придодато и њено правилно морално, душевно и хуманистичко вредновање.

4) Ниво нашег деловања

Иако верујемо да се однос према животном окружењу мења првенствено у локалним заједницама, по принципу „одоздо на горе“, сматрамо да већина проблема има шири друштвени, правни или институционални узрок, да су то „локални проблеми од општег значаја“. Зато је ниво нашег деловања пре свега национални.

5) Које су наше вредности?

Чврсто верујемо и искрено заступамо вредности грађанског друштва. Нарочито поштујемо следеће вредности и принципе:

- **Допринос општем добру:** Верујемо да је доприношење општем добру важна дужност и обавеза удружења грађана, али и сваког свесног појединца. Посвећени смо остварењу заједничких, друштвених, јавних циљева и подстичемо наше окружење да се посвети овим циљевима.
- **Независност и интегритет:** О нашим активностима и циљевима одлучујемо самостално и потпуно независно од било које институције, центра политичке и економске моћи или појединца. Јавно износимо критички став према свима који угрожавају опште добро, без обзира ко је у питању.
- **Професионализам:** Посвећени смо сталном усавршавању и професионалном приступу деловања, инсистирамо на аргументованости и компетентности. У јавност износимо чињенице, не бавимо се гласинама, наши јавни наступи су критички и непристрасни.

- **Јавност рада:** Све наше активности, ставове и мишљења детаљно објављујемо на сајту, друштвеним мрежама и медијима који поштују професионалне стандарде. Јавно објављујемо годишње извештаје о раду.
- **Активизам:** Активно се залажемо за вредности које поштујемо и друштвене промене у које верујемо. Артикулишемо потребе заједнице и мобилишемо наше окружење на активно деловање у остварењу тих потреба.
- **Сарадња:** Солидарни смо са другим удружењима грађана која искрено заступају вредности, умрежавамо се са њима, помажемо их и сарађујемо. Друга удружења не видимо као конкуренцију са којом се надмећемо за простор и ресурсе, већ као саборце на побољшавању односа нашег друштва према животном окружењу. Не желимо да сарађујемо са удружењима грађана и појединцима који су неискрени у заступању вредности, занемарују вредности или их злоупотребавају.

6) Ко смо ми?

Ми смо група људи који деле заједничке вредности и који су се удружили како би утицали да друштво промени свој однос према животном окружењу. Личну исправност у поступању према другима и посвећеност општем добру високо вреднујемо.

7) Ко ме се обраћамо? Које су наше циљне групе?

Наше циљне групе су државне институције, друге организације, појединци и групе које су од суштинског значаја за успешан рад и остварење циљева и резултата удружења. У том смислу, наше циљне групе су:

- **Представници доносилаца одлука на републичком покрајинском и локалном нивоу:** То су ресорни министри и покрајински секретари, њихови заменици, помоћници, саветници, државни секретари, затим руководиоци у државним институцијама (заводи, институти, јавна предузећа). На локалном нивоу, то су градоначелници, председници општина, чланови општинских/градских већа, руководиоци локалних институција.
- **Стручна јавност:** Запослени у стручним институцијама и независни стручњаци из различитих области које се поклапају са областима нашег деловања.
- **Еколошки освешћена јавност:** То су удружења грађана, појединци и групе који већ имају развијен осећај за важност тема које су у вези побољшања животног окружења, неговања заједничких друштвених вредности (пре свега заштита животне средине), или се тим темама на неки непрофесионалан начин баве, затим они који већ имају довољно информација о њима, изграђен став, као и осећаје исправности и солидарности.

8) Која је наша база подршке?

Базу подршке чине сви они грађани, њихова удружења и друге организације, без обзира на професију, интересовања или област деловања, која могу помоћи у спровођењу наших активности и остваривању наших циљева. Најзначајнију подршку очекујемо од следећих актера:

- **Еколошки освешћена јавност:** Последњих година примећујемо да у нашем друштву расте број људи који високо вреднују заштиту животне средине, осетљиви су на проблеме који се јављају у тој области, имају изграђене ставове, добро су и правилно информисани и заинтересовани за јавне политике, нарочито у еколошки нарушеним и угроженим срединама. Досадашњим радом делимично смо допринели повећању ове друштвене групе, пре свега медијским објавама резултата истраживања у вези ненаменског трошења новца од „еколошких“ накнада. У великом броју локалних заједница појављују се људи, удружења и покрети спремни да делују у циљу побољшања квалитета животне средине. Са значајним бројем њих имамо контакт и сарадњу. Сматрамо да би њихова подршка била од изузетног значаја у нашем будућем деловању.
- **Мреже удружења грађана:** По мотивима, начинима и могућностима за јавно деловање, цивилно друштво прилично је разноврсно, расцепкано, нехомогено и врло често „не говори једним гласом“. Зато је неопходно да цивилно друштво покаже виши степен међусобне сарадње, самоорганизованости и способности да удружи своја знања, вештине, ресурсе и друге капацитете, како би ојачало своју позицију, јавну видљивост и утицај на друштво. У том циљу, наше удружење било је и биће иницијатор оснивања и активни учесник у раду више формалних и неформалних мрежа удружења грађана. Кроз мреже удружења грађана желимо да појачамо видљивост тема којима се бавимо у медијима, допремо до јавности у другим локалним заједницама, и у крајњем случају, да повећамо утицај на доносиоце одлука на свим нивоима власти. При том, сарадња и умрежавање се не односи само на удружења којима је заштита животне средине првенствена област деловања, већ и на удружења пољопривредника, малих и средњих предузетника, затим удружења која се баве младима, владавином права и другим областима.
- **Медији:** Наше опредељење је да сарађујемо само са медијима који су независни, од политичких и економских моћника слободни, који поштују професионалне стандарде. Свесни смо да таква наша одлука сужава медијски простор који нам је на располагању и опсег јавности до којих се може допрети, али сматрамо да је квалитет поруке који се шаље у јавност важнији од обухвата и броја људи до којих смо допрли. Независне националне и регионалне (међуопштинске) телевизијске станице, као и независне интернет портале видимо као најзначајне представнике базе медијске подршке. У том циљу смо до сада успоставили званичну сарадњу (потписан споразум) са 12 регионалних телевизијских станица и 5 интернет портала, који редовно преузимају и емитују наше видео материјале, текстове, анализе и обавештења.

- **Стручна јавност:** У свакој локалној и широј заједници постоје људи који својим знањем, стручношћу и интегритетом предстаљају ауторитете у тим заједницама. Циљ је да такве људе препознамо, информишемо о нашим идејама, сазнањима и активностима и мотивишемо их на заједничко деловање. Такође, успоставили смо званичну сарадњу (потписан споразум) са три високошколске образовне установе (Географски факултет у Београду, Грађевински факултет у Суботици и Природно-математички факултет у Новом Саду), као и са управљачима три заштићена подручја природе, који не припадају великим шумарским системима (СРП „Краљевац“ Делиблато, СРП „Пештерско поље“ Сјеница и ПИО Власина Сурдулица). Наше удружење је чланица Националног конвента о ЕУ, у радним групама за преговарачка поглавља 11, 12, 13 и 27.
- **Донатори:** Стране јавне и приватне донаторе и фондације видимо као значајан извор подршке. По нашем искуству, код страних донатора су процедуре одабира пројеката који ће се финансирати поштеније, транспарентније и више усмерене ка општем добру, док су у случају домаћих донатора, посебно јавних, углавном непоштене, са нејасним критеријумима и условљене политичком подршком властима. Свесни смо важности поштених конкурса, боримо се за те вредности и принципе, не пристајемо да одступимо од њих, по цену да останемо без подршке.

9) У каквом друштвеном окружењу делујемо?

Заступамо став да стање друштвених вредности непосредно зависи и да је у сразмери са односом самог друштва према тим вредностима. Сматрамо да је однос већинског дела нашег друштва према општим вредностима, у које спада и животна средина, проблематичан и да је то основни разлог зашто је потребно унапређивати однос локалних заједница према животном окружењу.

Када погледамо у каквом су стању опште вредности и какав је однос према њима, поуздано можемо одредити које потребе доминирају друштвом. Уочавамо да је потреба за задовољењем и заштитом личних користи и циљева убедљиво најснажнија потреба у нашем друштву у овом тренутку. Забрињавајућа већина у свим слојевима друштва препустила јој се са таквом жестином, да су занемарене готово све заједничке вредности и општи циљеви. То је очигледна последица екстремног утилитаризма, који из године у годину све разорније делује на наше друштво, а очито и на наше природно окружење. Висок проценат становништва прихвата овако девијантну једностраност и види личну корист као неприкосновени приоритет због којег се без предомишљања, уколико је то потребно, делује и против општег добра. Такво понашање је у прошлости било виђено као непримерено и вредно друштвене осуде. Данас је, међутим, постало стандардно и одступање од њега сматра се нереалним занесењаштвом. Због таквог виђења, друштвени активизам је опао и изгубио снагу. Добронамерно деловање у друштвеном интересу, које је често волонтерско, доживљава се као нерационално и на личну штету.

Чињеница да, делујући против интереса заједнице, појединац и себи наноси штету, те да такво деловање у будућности може имати катастрофалне последице и по њега самог, не уочава се као битна, што говори о својеврсној хипнотисаности насталој интензивираним

страстима егоизма. Нарочито је штетно када се тим страстима препусте млади људи, који немају искуство живота у другачијим друштвеним вредностима, нити још увек довољно утемељен вредносни систем према којем би се владали и са којим би критички упоређивали нашу друштвену збиљу.

Сматрамо да главни узрок проблема видљивих у животној средини није правне, ни административне, већ вредносне и моралне природе. Нас занима шта се дешава, хоћемо да сазнамо чињенице у вези проблема и појава у животној средини, али нас подједнако занима и зашто се ови проблеми јављају и дешавају, који су њихови дубљи друштвени разлози. Веома је важно имати квалитетне прописе и професионалне, непристрасне институције које ће те прописе спроводити и залажемо се за унапређење прописа и развој институција. Са друге стране, то није довољно, јер за њихово правилно и правично спровођење потребна је вредносна и морална утемељеност, развијен осећај личне исправности и одговорности према друштву и општем добру.

Зато се, поред усвајања знања и вредновања чињеница о одређеним проблемима, важности образовања, заговарања унапређења правног и институционалног оквира јавних политика, подједнако залажемо и за промену вредносног става и односа друштва према општем добру, затим за неговање солидарности и културе, што је у домену социјалне екологије. Само такве вредносне промене довешће до правилне примене прописа и уздржавање од nanoшења штете јавном интересу, зарад личних користи.

Мишљења смо да иницијативе грађана нису довољно препознате као делотворан начин ни за артикулсање потреба јавности, ни за остваривање утицаја на креирање политика, како ни од друштва, тако ни од доносилаца одлука. Зато се грађани пре опредељују за додворавање властима, као провереном и ефикасном начину за задовољење својих потреба и решавање проблема. Препознајемо да у овом тренутку удружења грађана којима је животна средина првенствена област деловања немају довољно ауторитета ни могућности за покретање озбиљнијих промена. Не можемо бити задовољни ни учинком нашег удружења, јер су до сада органи власти врло ретко прихватили наше предлоге за унапређење стања. Као један од начина да се ово стање превазиђе видимо проширивање базе подршке, кроз развијање сарадње и умрежавање са удружењима којима животна средина није примарна област деловања, нарочито око проблема који имају заједнички узрок. Пре свега, ту видимо велике могућности сарадње са удружењима и мрежама удружења пољопривредника, малих и средњих предузетника, младих, која су независна од моћника, деле наше вредности и искрено заговарају јавне и интересе свог сектора.

И здрава и загађена животна средина једнако утичу на све људе, без обзира на њихов економски и друштвени статус, она се не може никако везати за одређени државни или приватни интерес, иако се ови интереси из ње задовољавају. Материјално благостање ни друштвени положај не могу никог изоловати од утицаја загађења и нарушене животне средине. Наивна су очекивања да ће наша заједница остати поштеђења еколошких проблема који оптерећују друге заједнице и заваривања да оно што се дешава другима неће утицати на нас. Животна средина је посебно важна и осетљива општа вредност и на њеном се очувању и унапређењу мора се солидарно деловати.

10) Чиме смо се до сада бавили?

Током 15 година постојања, спровели смо велики број пројеката и активности, највише у областима заштите животне средине, пољопривреде и руралног развоја. Све те активности делимо у неколико група:

- **Истраживања о спровођењу и заговарање унапређења јавних политика.**
Од 2010. године, у оквиру велике већине пројеката урадили смо истраживање о спровођењу јавних политика и прописа на тему стратешког планирања и финансирања заштите животне средине и пољопривреде, процене утицаја на животну средину, статуса и финансирања заштићених подручја природе и пошумљавања, на свим нивоима власти, са препорукама за унапређење стања. Након свих истраживања, резултате и препоруке смо представили доносиоцима одлука, удружењима грађана и новинарима у посебним догађајима, у циљу заговарања предложених мера за унапређење стања.
- **Учешће јавности у одлучивању.**
Од 2008. до 2013. године водили смо процес израде локалних стратегија заштите животне средине у 10 општина, по високо-партиципативној методи Зелене агенде. Били смо оснивачи и руководиоци две мреже удружења грађана – Банатска платформа (за учешће локалних заједница у приступним преговорима са ЕУ) и Пошумимо Војводину (за учешће јавности у одлучивању о политикама заштите природе и пошумљавања у АП Војводини).
- **Унапређење управљања споредним производима животињског порекла.**
Од 2011. године спровели смо истраживања и припремили студије изводљивости са пројектом за изградњу међуобјеката за регионално сакупљање споредних производа животињског порекла у 8 региона у Србији. На основу документације коју смо припремили, у две локалне заједнице су изграђени међуобјекти за сакупљање, а овај концепт је усвојен у званичној државној стратегији.
- **Учешће младих у програмима заштите природе.**
Од 2008. године организовали смо на Вршачким планинама 10 пута омладински волонтерски камп са учешћем студената више факултета, који су спроводили активности из програма заштите природе управљача заштићеног подручја, а који се поклапају са њиховим наставним програмима.

11) Стратешки правци развоја

Једно од важнијих области нашег деловања је анализа јавних политика и спровођења прописа у заштити животне средине, пољопривреде и другим сродним областима, у циљу аргументованог наступа према доносиоцима одлука, јавности и медијима као и израда препорука за побољшање правног и институционалног оквира за спровођење ових политика. Настојимо да мобилишемо локалну и ширу јавност на активно деловање у правцу унапређења јавних политика и побољшања њиховог спровођења, при чему се трудимо да окупимо и делујемо са различитим заинтересованим странама – другим

удружењима, појединцима и неформалним групама, који деле и негују исте вредности. Настојимо и да младе активно укључимо у неговање друштвених вредности, пре свега њиховим укључивањем у креирање и спровођење јавних политика и учешћем у активностима јавног заградавања, у области заштите животне средине и заштите природе. Зато су стратешки правци нашег деловања следећи:

- Заговарање промена, унапређења и бољег спровођења јавних политика заштите животне средине и других области;
- Мобилизација локалне заједнице и грађана на активно деловање;
- Укључивање младих.

12) Циљеви развоја

У односу на то да ли је деловање усмерено ка спољном окружењу или ка нашем удружењу, разликујемо програмске и организационе циљеве.

Програмски циљ 1: Већи утицај на доносиоце одлука на свим нивоима власти у сврху развоја и унапређења јавних политика.

- У наступајућем периоду постаћемо једно од најутицајних удружења грађана у Србији када су у питању анализе спровођења јавних политика и прописа на државном, покрајинском и локалном нивоу у областима заштите животне средине, заштите природе, пољопривреде и руралног развоја, социјалне екологије, управљања споредним животињским производима, хоризонталног законодавства, финансирања јавних политика и ЕУ интеграција.
- Наставићемо истраживања спровођења јавних политика и прописа. Истраживања ћемо спроводити на свим нивоима власти, републичком, покрајинском и локалном (у свих 145 општина и градова).
- Наставићемо са израдом аргументованих препорука за побољшање правног и институционалног оквира за спровођење јавних политика.

Програмски циљ 2: Већи утицај на јавност и медије.

- Ширићемо наше идеје и вредности на друга удружења грађана, иницираћемо да друга удружења спроводе слична истраживања у својим заједницама.
- Више и квалитетније сарађиваћемо са независним и слободним медијима, повећаћемо број медија са којима сарађујемо.

Програмски циљ 3: Веће ангажовање младих.

- Усталићемо програме за младе, успоставити редовност спровођења ових програма, повећаћемо број младих сарадника и волонтера у широј и локалној заједници, ојачаћемо њихова знања и вештине, како бисмо са њима спроводили активности и остварили већи друштвени утицај.

Организациони циљ 1: Већи капацитети за праћење јавних политика и израду препорука за њихово унапређење.

- Проширићемо избор тема истраживања. Бавићемо се темама које смо до сада обрађивали, али и започети истраживања на новим темама (социјална екологија, социологија, управљање шумама, управљање отпадом).

Организациони циљ 2: Већи капацитети за јавно заговарање и умрежавање.

- Постаћемо удружење које је у стању да у свом локалном и ширем окружењу укаже на важност деловања и вредновања општег добра, како би се у друштву оживела потреба за унапређењем општег добра и подстакло на деловање.
- Постаћемо лидери у Србији у промовисању важност утицаја моралног, културног и других друштвених утицаја на заштиту и унапређење животне средине.
- Унапредићемо сарадњу и капацитете постојећих мрежа удружења грађана чији смо суоснивачи, или у којима смо активни чланови (Банатска платформа, Пошумимо Војводину, Натура 2000, Национални конвент о ЕУ).
- Унапредићемо постојеће (Банатска платформа, Пошумимо Војводину, Зелена агенда) и успоставити нове облике и платформе за учешће јавности у одлучивању и дијалогу са властима на свим нивоима, нарочито у циљу прихватања препорука за унапређење јавних политика.
- Проширићемо сарадњу и партнерства са удружењима грађана и организацијама чије примарно подручје деловања није заштита животне средине, већ пољопривреда и рурални развој, мала и средња предузећа.

Организациони циљ 3: Стицање услова за вођење већих пројеката, нарочито у програмима Европске уније.

- До сада је наше удружење управљало пројектима најчешће вредности између 10 и 30 хиљада евра, и највеће вредности до 80 хиљада евра. У претходном периоду било је година када смо били близу стицању финансијских, административних и управљачких услова за веће пројекте, али нисмо успели да одржимо континуитет. Зато смо учествовали у већим пројектима које, између осталих, финансира ЕУ само као мањи партнери већим организацијама, или као корисници средстава подгранта. Циљ нам је да у наредном периоду стекнемо услове за управљање већим пројектима самостално или као главни партнер.

Организациони циљ 4: Делимичан прелазак са пројектног финансирања на самоодрживост.

- Спровешћемо припремне радње на стварању услова за самоодрживост удружења, за делимични прелазак са досадашњег искључивог пројектног финансирања на неки облик предузетништва.

13) Активности

Циљ	Активности
<p>Програмски циљ 1: Већи утицај на доносиоце одлука на свим нивоима власти у сврху развоја и унапређења јавних политика.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Истраживања на досадашње и нове теме - Одржавање дијалог-радионица са представницима републичких министарстава, покрајинских секретаријата на тему резултата истраживања и препорука за унапређење јавних политика
<p>Програмски циљ 2: Већи утицај на јавност и медије</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ширење мреже медија са којима имамо потписан споразум о сарадњи - Обуке за новинаре за истраживања и праћење јавних политика у заштити животне средине, на тему социјалне екологије и других области
<p>Програмски циљ 3: Веће ангажовање младих</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Редовно одржавање Омладинског волонтерског кампа за студенте - Обуке за младе сараднике на теме управљања пројектим циклусом, истраживања јавних политика, социјалне екологије и друго.
<p>Организациони циљ 1: Већи капацитети за праћење јавних политика и израду препорука за њихово унапређење</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Обуке за нове сараднике нашег и удружења са којима сарађујемо у вези истраживања јавних политика у више области и социјалне екологије - Ширење мреже сарадника/истраживача, обуке за нове сараднике/истраживаче
<p>Организациони циљ 2: Већи капацитети за јавно заговарање и умрежавање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Спровођење кампања јавног заговарања за измене прописа (иницијативе на републичком, покрајинском и локалном нивоу) - Обуке за сараднике/истраживаче на тему прописа у вези покретања иницијатива и припреме предлога закона, одлука, и других аката
<p>Организациони циљ 3: Стицање услова за вођење већих пројеката, нарочито у програмима Европске уније</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Израда плана за прикупљање средстава - Састанци представника донатора и фондација са представницима удружења грађана
<p>Организациони циљ 4: Делимичан прелазак са пројектног финансирања на самоодрживост</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Израда студије изводљивости и пројектне документације за обављање привредне делатности.

Управни одбор Еколошког центра „Станиште“, на седници одржаној 22. августа 2022. године, донео је:

ОДЛУКУ

О усвајању Стратегије развоја Еколошког центра „Станиште“ за период 2023–2025

Члан 1.

Усваја се Стратегија развоја Еколошког центра „Станиште“ за период 2023–2025.

Члан 2.

Стратегија је саставни део ове одлуке и објавиће се на сајту ЕЦ „Станиште“

Члан 3.

Одлука ступа на снагу даном доношења.

Златија Чочић Краснић
Председница УО ЕЦ „Станиште“

The image shows a circular official stamp of the Ecological Center 'Staniste' in blue ink. The text around the perimeter of the stamp reads 'ЕКОЛОШКИ ЦЕНТАР „СТАНИШТЕ“'. Overlaid on the stamp is a handwritten signature in black ink, which appears to be 'Zlatija Cocić'. The signature is written in a cursive style.